

 metafora**Camille de Peretti**

Přeložila Veronika Lásková

Její pohled okouzluje i mate.
Co se skrývá za tajemným obrazem Gustava Klimta?

NEZNÁMÁ Z PORTRÉTU

Co mají společného Gustav Klimt, americký miliardář a mladá studentka z Texasu? Víc, než by se na první pohled zdálo...

Za vším stojí *Portrét dámy*, namalovaný Gustavem Klimtem ve Vídni v roce 1910, zakoupený neznámým sběratelem v roce 1916, o rok později přepracovaný autorem, v roce 1997 ukradený z muzea moderního umění, aby se o dvaadvacet let později nepoškozený znovuobjevil v jeho zahradách. Nikdo dodnes netuší, kdo byla malířova modelka ani jaká tajemství se skrývají za rušnou historií její podobizny.

Autorka Camille de Peretti mistrně fabuluje životní příběh této ženy i generací jejích potomků. Román klenoucí se napříč 20. stoletím vypráví o lásce a zklamání, o nepřekonatelných společenských rozdílech, o americkém snu i o temných tajemstvích minulosti. Autorka barvitě líčí osudy jednotlivých protagonistů, od chudé svobodné matky Marthy ve Vídni za první světové války přes newyorského čističe bot, který by v meziválečném období rád zbohatl na burze, až po zlatou americkou mládež devadesátých let a současnost. Jednotlivé linie příběhu se postupně propojují, až před očima vyvstane strhující historické drama.

„Camille de Peretti se podařilo do fiktivního příběhu dokonale zakomponovat skutečné události. A právě díky tomu je román tak originální.“

– De quoi lire

„Autorka spřádá kolem tajemného Klimtova obrazu nesmírně romantický příběh.“

– Le Figaro

„Tento zdařilý román plný zvrátů, který nasvědčuje osudy mladé ženy zobrazené na slavném portrétu, ukradeném a pak nečekaně opět nalezeném, působí neodolatelným kouzlem ... Poetická a okouzlující kniha!“

– Grazia

„Vyprávění vyprávěné na základě obrazu Gustava Klimta, namalovaného v roce 1910 a přepracovaného roku 1917, který se dvakrát ztratil a dvakrát znovu našel a jehož modelka nebyla nikdy odhalena. Tolik fakta, jež Camille de Peretti čtenáři představuje ještě předtím, než se pustí do čtení románu. Spisovatelka na nich díky bohaté představivosti a vypravěčskému umu vystavěla originální rodinnou ságu plnou zvrátů a záhad.“

– Le Soir

„Vyprávění tvořené drobnými střípky a všelijakými zeměpisnými a historickými zákrutami postupně graduje až k závěrečnému rozuzlení. Jakmile obrátíte poslední stránku, sotva odoláte pokušení pustit se na internetu do hledání nejružnějších útržků informací, od nichž se příběh odvíjí – a že jich je!“

– La Croix

„Camille de Peretti dává neznámé krasavici z portrétu totožnost, kterou postupně poznáváme díky putování v čase a prostoru od Vídně po Spojené státy, od éry symbolistických malířů až po éru testů DNA.“

– Magazín M listu Le Monde

„V tomto velkém dobrodružném románu Camille de Peretti (jejíž všechny dosavadní romány se od sebe velmi liší) virtuózně střídá různé epochy a města a vytváří příběh plný emocí.“

– Femme Actuelle

„Podobně jako Klimt nanáší i spisovatelka Camille de Peretti na jeden podivuhodný příběh další vrstvy. Kolem neznámé ženy z portréту buduje rodinnou ságu, představuje osudy jejích potomků a sleduje historii obrazu, jehož skutečné peripetie zůstávají dodnes obestřeny tajemstvím.“

– Ouest France

„Napínavý román nás střídavě zavádí do různých časových údobí i míst, aniž bychom se mezi nimi ztráceli. Autorka od základů rekonstruuje život ženy, již se rozhodla dát jméno Martha: mladičké matky, donucené okolnostmi tvrdě dřít v továrně, aby uživila malého synka, a jejích potomků.“

– Bibliobs

„Umíte si představit lepšího společníka na dovolenou než obsáhlý inteligentní román, který budete až do konce číst se zatajeným dechem? Camille de Peretti nás zve na strhující cestu po stopách Klimtových tajemství od Vídně až po New York.“

– LaLibreBelgique

„Autorce se povedlo každou epochu skvěle vystihnout, takže nám plasticky vyústává před očima.“

– CultureTops

„Spisovatelka nás zve na cestu napříč časem a prostorem, v níž se nám postupně vyjevuje život ženy z obrazu, které dala jméno Martha.“

– Le NouvelObs

NEZNÁMÁ Z PORTRÉTU

Camille de Peretti

NEZNÁMÁ Z PORTRÉTU

Přeložila Veronika Lásková

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.*

*Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou **bez souhlasu nositele práv zakázány**.*

Tato kniha je fikce. Jména, postavy, místa i události jsou dílem autorčiny obrazotvornosti nebo jsou použity v rámci fiktivního vyprávění. Jakákoli případná podobnost se skutečnými osobami, živými či zemřelými, událostmi či místy děje je zcela náhodná.

L'Inconnue du portrait by Camille de Peretti © Calmann-Lévy, 2024

Translation © Veronika Lásková, 2025

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2025

All rights reserved

ISBN 978-80-7625-997-3 (ePub)

ISBN 978-80-7625-996-6 (pdf)

ISBN 978-80-7625-906-5 (print)

Věnováno Rosalind Franklinové

FAKTA

V roce 1910 namaloval Gustav Klimt portrét velmi mladé ženy: byla na něm zobrazena ze tříčtvrtečního profilu, s rozpuštěnými vlasy, kloboukem, kožešinovým boa kolem krku a odhalenými rameny.

Obraz nazvaný *Backfisch (Portrét mladé dívky)*¹ byl v roce 1916 vystaven v Galerii Miethke ve Vídni a koupil ho neznámý muž, po němž nezůstala v dobových záznamech žádná stopa.

V roce 1917, tedy pouhý rok před svou smrtí, mistr z neznámých důvodů obraz přepracoval: odstranil klobouk i šálu, ramena překryl bílým šátkem s květinovým vzorem a vlasy svázal do počestného drdolu.

Roku 1925 pak zakoupila Galleria d'Arte Moderna Ricci Oddi v italské Piacenze Klimtův obraz s názvem *Portrét dámy*, aniž by tušila, že se jedná o přemalbu původního *Portrétu mladé dívky*.

Teprve v roce 1996 studentka dějin umění na tamní univerzitě Claudia Magaová prokázala, že ve skutečnosti nejde o dvě různá díla, z nichž první se ztratilo, nýbrž o jeden a tentýž obraz, byť značně přepracovaný.

¹ Backfisch je ve staré němčině označení pro dospívající dívku. V českém kontextu se setkáváme s různými názvy tohoto Klimtova díla, jako *Portrét dívky*, *Portrét mladé dívky* či *Portrét dívky s kloboukem*. (Pozn. red.)

Krátce po tomto objevu, 22. února 1997, došlo v muzeu za podivných okolností k vloupání a obraz zmizel podruhé.

Vyšetřování uvázlo na mrtvém bodě až do léta 2016, kdy se lupič italské policii k odcizení díla přiznal. Obraz již u sebe neměl, ale osoba, která si u něj krádež objednala, prý slíbila dílo po dvaceti letech opět vrátit.

V roce 2019 zahradník ze zmíněné galerie objevil při odstraňování břečťanu ze zdi pytel na odpadky a v něm dokonale zachovalý obraz.

Žádný kunsthistorik, kurátor ani policejní vyšetřovatel nemá tušení, kdo byla ona mladá žena zachycená na portrétu ani jaká tajemství se skrývají za pohnutou historií její podobizny.

ČÁST PRVNÍ

*Ke dni se vzdouvá a pak mizí
ta tragédie stále táž a dál
hrajeme v ní, však je nám cizí*

*a její šílenoční trýzeň, žal
se jako trní, které usmívá se,
ověncí aureolou v jemné kráse.*

Georg Trakl², „Tři sny“

² Georg Trakl (1887-1914) byl známý rakouský lyrický malíř, ovlivněný dekadencí. Jeho tvorba, mnohdy depresivní a plná symbolických obrazů, dnes tvoří základ rakouské poezie 20. století. (Pozn. red.)

„Aby se leskly, musíš na ně plivnout!“

Kluk vyjeveně vykulil oči. Mohlo mu být něco kolem dvanácti a jeho pleť měla pod vrstvou špíny na obličejích našedlý odstín.

„Plivat jim na boty, to si děláš srandu?“

Isidore se nenechal vyvést z míry.

„Říkám ti, že musíš plivnout. To přímo milujou.“

Isidore to předvedl svým osobitým způsobem, tedy žádný dlouhý vodotrysk slin, ale drobný pohyb rtů: tfuj, tfuj, tfuj. Vystřeloval plivance v podobě malinkých kuliček, které dopadaly na kůži, praskaly a působily nikoli nechutným, ale spíš osvěžujícím dojmem. Už dva roky pracoval jako čistič bot a sídlil se svou židlí, krabicí a plechovkou naproti vstupu do parku Bowling Green, který uzavírala kovaná železná brána s hroty na vrcholu. Nebyla to nejhorší obživa, deset centů za jedno náležité vycídní. Většina zákazníků byla velkorysá a někteří mu dávali i dvakrát tolik, takže patřil mezi nejlépe placené cídiče bot ve městě.

„Jak se doopravdy jmenuješ?“

„Gabriel.“

„Tak proč ti všichni říkají Boba?“

„Nevím.“

Isidore si nebyl jistý, jestli to kluk zvládne.

Krém na boty si vyráběl sám ze včelího vosku a mýdlových vloček, které míchal s terpentýnem a vařící vodou. A k tomu ještě trochu šťávy z červené řepy, aby se boty pěkně leskly. Tohle tajemství neprozradil živé duši. Jeho kámoš Ben čistil obuv pomocí banánových slupek. Staré hadry jim dodával pan Schmidt.

Ovšem pro závěrečné naleštění bylo potřeba plivnout, tfuj, tfuj.

Vyčistit jeden pár bot mu zabere pět minut a ve špičce před otevřením burzy a po jejím uzavření jich zvládne za hodinu klidně deset. A považte, že schopný dělník v továrně bere dvacet dolarů týdně.

„Jen si to spočítej... Za den jich zmáknou tak třicet, takže mi denně pánové zaplatěj tři dolary, někdy i čtyři, což dělá osmnáct týdně, kamaráde!“

Isidore se trochu předváděl, ale pro kluka jako Boba by i šestnáct dolarů týdně znamenalo obrovskou sumu.

„To víš, jde hlavně o to, kam si sedneš.“

Isidorovo tajemství spočívalo v tom, že se tvářil pořád vesele a bodře. A se zákazníky se dával do řeči. Když se usmíval, modré oči mu bystře jiskřily.

„Tak jak se dneska máme, vašnosto, jakpak jdou obchody?“

Měl roztomilou tvářičku, což bylo jeho jediné štěstí, protože v devatenácti byl na tuhle práci opravdu už příliš starý.

Isidore nepatřil k lidem, kteří by si dělali plány do budoucna: život promýšlel za pochodu a tato bezprostřednost ho nejednou vytáhla z bryndy. Holt si vždycky dovedl poradit. Navíc uměl přijímat rány a odejít bez mrknutí oka. No co, to se stane. Jeho zákazníci, pánové v cylindrech a kalhotách s puky, byli stejného názoru: jaká škoda, že tak šikovný chlapec akorát čistí druhým boty.

Zato s místem na práci měl Isidore kliku. Usadil se tu přesně ve chvíli, kdy bývalý čistič od Bowling Green odešel, a nikdo se ho neptal, jak k tomu fleku přišel nebo jestli se s někým dohodl. Všichni kluci, kteří s tímhle řemeslem začínali, dobře věděli, že chodník patří tomu, kdo si ho uhlídá. Isidore zažil tvrdou výchovu, kdy neměl nárok na něhu ani na rozmary. Nepatřil k dětem, které v Central Parku s nastrojenou chůvou za zadkem pouštějí lodičky na jezírku.

„Tak jak se dneska máme, vašnosto, jakpak jdou obchody?“

Muž natáhl k Isidorovi nohu. Nebyl to nikdo z pravidelných zákazníků, ale podle bílého límce a vázanky se širokými proužky bylo zřejmé, že taky pracuje v oboru. Isidore se ihned pustil do díla, energicky a rázně, jak to mají bankéři z Wall Street v oblibě.

„Obchody jdou jedna radost, chlapče! Všechno pořád roste a roste!“

„Máte taky RCA³?“

„No bodejt, chlapče, bodejt. Zajímáš se o technické novinky?“

„Zajímám se o všechno, vašnosto.“

Boba na Isidora zíral jako tele na nová vrata. Neměl ani potuchy, co je RCA, a přitom to bylo v tuhle chvíli největší terno. Někteří říkali, že jednou budou možná rozhlasové přijímače i v autech! Všichni Isidorovi zákazníci akcie téhle firmy kupovali. A taky společnosti Coca-Cola, protože kvůli prohibici vyskočila jejich hodnota za měsíc o pětadvacet procent. Jestlipak ho Boba dokáže nahradit? Hodilo by se to. Každopádně Isidore už pucovat boty nebude, o tom je rozhodnuto.

Kvůli Lotte.

Tfuj, tfuj, tfuj. Isidore začal čelisti a zrychlil pohyb hadříku. Na klienta se usmíval, ale s ostatními dětmi z ulice, krysy jako byl

³ Radio Corporation of America.

sám, se rozhodně nemazlil. Jestli Boba převezme jeho živnost, krabici s kartáči a židli, zkrátka celý zlatý důl jménem Bowling Green, musí mu projevit náležitou vděčnost a oddanost.

Isidore mu mohl svoje místo i recept na kouzelný krém na boty prostě přenechat a vybírat za to od kluka malou provizi, jenže ve skutečnosti mu šlo hlavně o užitečné tipy. Od chvíle, kdy se rozhodl a vsadil svou budoucnost na burzu, si nemohl dovolit šlápnout vedle. Všichni spekulovali, tak proč by to nemohl zkusit i on? Palcové titulky v novinách denně hlásaly, jak neznámí šťastlivci přišli bezpracně k ohromným penězům jen proto, že měli kuráž se do toho pustit. Neskutečné sumy během chvilky. A Isidore má přece taky za ušima.

„Tak jak se dneska máme, vašnosto, jakpak jdou obchody?“

Osmnáct dolarů týdně mu bohatě stačilo na nájem za pokoj, kde bydlel s kamarádem Benem, na ucházející kávu, salám, kyselé okurky a příležitostně i nějaké to pivo od podlouníka. Ale obecně na pití moc nebyl a nestál o potíže s policií. A dát 35 centů za gin s tonikem v ilegálním baru, děkuju pěkně, vždyť by mohl přijít o zrak. Ve městě kolovaly děsivé historky o pančovaném alkoholu s příměsí technického lihu, po kterém člověk oslepne.

A díky osmnácti dolarům týdně si Isidore mohl dovolit chodit s kámošem Benem v neděli na tancovačku do Loewova divadla na Coney Islandu. Nebyl sice nejlepší tanečník, ale dalo se říct, že holky na něj letí, a většinou si jejich přízeň dovedl získat.

Na Coney Islandu se to v neděli jen hemžilo lidmi! Mísili se tu dělníci, studenti, námořníci, překupníci drog a hráči baseballu. Chodily sem celé rodiny, děti se koupaly a pištěly radostí, pláže přetékaly lidmi, mohli jste si koupit zmrzlinu, ale hlavně tam byl Cyklon, největší horská dráha na světě! Na Cyklonu se vám ježily vlasy hrůzou. Isidore si umiňoval, že až na něj jednou